

17^ο Διεθνές Συνέδριο Πάτρας «Εκπαίδευση και Ετερότητα»

Θεωρητικές Προσεγγίσεις
«Μελετώντας τα είδη της
Αποτελεσματικότητας συγκριτικά με τη
Δυναμική των Ομάδων στις Σχολικές
Μονάδες»

Μάϊρα Λάττα
ΜΔΕ «Εκπαίδευση και Πολιτισμός»
Χαροκόπειο Παν/μιο Αθηνών

Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Σκοπός (1)

Στη πράξη, για να είναι μια σχολική μονάδα αποτελεσματική, είναι απαραίτητη η αρμονική και μεθοδική λειτουργία του κάθε υποσυστήματος:

- μαθητές,
- **εκπαιδευτικοί**,
- διδακτικοί χώροι,
- διαθέσιμα μέσα, με σκοπό την πραγμάτωση των στόχων που έχουν τεθεί (Πασιαρδής, 2004).

Ένας από τους παράγοντες που καθιστά τη σχολική μονάδα αποτελεσματική είναι ο ίδιος ο εκπαιδευτικός και για το λόγο αυτό η **αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού**

έχει αποτελέσει αντικείμενο για πολλούς/ες ερευνητές/τριες (Ματσαγγούρας, 2000, Τριλιανός, 2000, Βρεττός, 1999, Καψάλης, 1999).

Χαρακτηριστικό στοιχείο των σχολικών μονάδων είναι ο σχηματισμός και η λειτουργία **τυπικών και άτυπων ομάδων** οι οποίες χαρακτηρίζονται **από μια δυναμική αλληλεξάρτησης**

Σκοπός της Μελέτης

1. Προβληματισμός σχετικά:

- ⦿ **αυτό-αποτελεσματικότητας** στο χώρο της **εκπαίδευσης**,
- ⦿ στον τρόπο που οι εκπαιδευτικοί μπορούν να την διαχειριστούν και να την επηρεάσουν,

2. Σύνδεση και αντιπαράθεση των εννοιών της

- ⦿ **αυτό-αποτελεσματικότητας** και της
- ⦿ **συλλογικής αποτελεσματικότητας / ή αποτελεσματικότητας ομάδας**

3. Αναφορά τρόπων σύνδεσης των δύο εννοιών με τη **δυναμική των ομάδων** που σχηματίζονται στους κόλπους των οργανισμών όπως είναι οι σχολικές μονάδες.

Η Έννοια της Αυτό- Αποτελεσματικότητας Θεωρητικό Υπόβαθρο

Η έννοια της αυτό- αποτελεσματικότητας προέρχεται από τον επιστημονικό χώρο της Κοινωνικής Ψυχολογίας.

Bandura

«**προσωπικές πεποιθήσεις** που έχει κάποιος αναφορικά με την **ικανότητά** του στο να οργανώνει και να εκτελεί συγκεκριμένα **σχέδια δράσης** με σκοπό την επίτευξη **προκαθορισμένων επιπέδων απόδοσης**»

Είδη Εκπαιδευτικής Αποτελεσματικότητας

1.«Εκπαιδευτική αποτελεσματικότητα», :

- Το επίπεδο των δεξιοτήτων του εκπαιδευτικού στη διδακτική πράξη.
- Πειθαρχία και την παροχή κινήτρων στους μαθητές-τριες
- **Προσωπική πεποίθηση** του εκπαιδευτικού (αντιληπτή αποτελεσματικότητα) σχετικά με την **ικανότητα** του να σχεδιάσει **διδασκτικά προγράμματα** και να επιτύχει **διδασκτικούς στόχους**.

2.«Διαπροσωπική αποτελεσματικότητα»,:

- Ικανότητα του εκπαιδευτικού να **συνεργάζεται αρμονικά** με τους άλλους, ιδιαίτερα με τους αποδέκτες των υπηρεσιών του (μαθητές, γονείς, τοπική κοινωνία) αλλά και με τους συναδέλφους, το διευθυντή και τους προϊστάμενους αυτού
- Ικανότητα διαχείρισης συγκρούσεων

3. «Την «οργανωσιακή αποτελεσματικότητα»,:

- Ικανότητα του εκπαιδευτικού να επηρεάσει τις κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις της σχολικής μονάδας
- παράγοντες όπως το σχολικό κλίμα, η αίσθηση ενότητας ανάμεσα στο προσωπικό του σχολείου και οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων επηρεάζουν την αίσθηση της οργανωσιακής αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών.

Πηγές Επιρροής/ Διαμόρφωσης Αυτό-Αποτελεσματικότητας

- 1. Προσωπικές εμπειρίες (mastery experiences).** Βιώματα επιτυχίας και αποτυχίας σταθεροποιούν και ενισχύουν ή αντιστοίχως αποδομούν την αίσθηση αποτελεσματικότητας του ατόμου.
- 2. Πρότυπα ή αντιπροσωπευτικές εμπειρίες (vicarious experiences).** Η παρατήρηση της συμπεριφοράς των άλλων και των συνεπειών που αυτές φέρουν, πλουτίζουν την εμπειρία του ατόμου και εμμέσως επηρεάζουν τη συμπεριφορά του.
- 3. Κοινωνική Πειθώ (social persuasion).** Η αποτελεσματικότητα του ατόμου αντλείται τόσο από την πειθώ του ίδιου όσο και των άλλων. Η αποδοχή του ατόμου από κάποιον ανώτερο ή της ίδιας βαθμίδας επαγγελματία του χώρου, συμπεριλαμβάνεται σε αυτή την κατηγορία.
- 4. Η σωματική και ψυχολογική κατάσταση (physiological and emotional states).** Η αποτελεσματικότητα του ατόμου εξαρτάται τέλος, από τη σωματική και συναισθηματική κατάσταση του. Στην κατηγορία αυτή υπάγονται παράγοντες όπως τα φυσικά επιτεύγματα, η υγεία, η αντιμετώπιση του άγχους.

Στρατηγικές Αλλαγής και Τροποποίησης της Αυτό- Αποτελεσματικότητας

- 1. Παροχή γενικών πληροφοριών** από τη διοίκηση ώστε το άτομο να κατανοήσει τα χαρακτηριστικά της εργασίας (job description/ job specification),
- 2. Ατομική ή συλλογική επιμόρφωση** των εργαζομένων σχετικά με τον τρόπο που αναπτύσσονται οι πεπτοιθήσεις τους για την αποτελεσματικότητα (π.χ. πηγές επιρροής /διαμόρφωσης),
- 3. Παροχή ατομικής κατευθυντήριας γραμμής** σχετικά με το πόση προσπάθεια πρέπει να καταβάλει το άτομο για να καλλιεργήσει τις πεπτοιθήσεις για την αποτελεσματικότητά του.

Σχηματισμός και Λειτουργία Ομάδων (1)

Οι ομάδες μέσα στους οργανισμούς εμφανίζονται με πολλές μορφές (π.χ. επιτροπές, συμβούλια, σύλλογοι) και ταξινομούνται με πολλούς τρόπους.

Υπάρχουν δύο βασικά είδη ομάδων (Σαίτης 2011), οι τυπικές και οι άτυπες ομάδες.

1. Τυπική Ομάδα

- σχηματίζεται από την οργανωτική δομή
- συγκεκριμένος τρόπος δράσης και συμπεριφοράς.
- μόνιμες (ο σύλλογος διδασκόντων στα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) ή παροδικές (ομάδα των εκπαιδευτικών διαφορετικών ή ίδιων ειδικοτήτων).
- ο υπεύθυνος της ομάδας διορίζεται συνήθως από τη διοίκηση και εγγυάται την πειθαρχία και τη συνοχή των μελών της.

Σχηματισμός και Λειτουργία Ομάδων (2)

2.Ατυπή Ομάδα

- σχηματίζεται αυθόρμητα ως αποτέλεσμα των κοινωνικών σχέσεων που δημιουργούνται μεταξύ των μελών ενός οργανισμού, όπως η σχολική μονάδα
- δεν εμφανίζεται στο επίσημο πρόγραμμα του οργανισμού και συνθέτει μια άτυπη οργάνωση που δραστηριοποιείται παράλληλα με την τυπική
- διαθέτει δικά της δίκτυα επικοινωνίας καθώς και τις δικές της λειτουργικές δυνάμεις ενώ
- ο (άτυπος) ηγέτης αναδύεται μέσα από την ίδια την ομάδα και δε διορίζεται από τη διοίκηση του οργανισμού.

Σπουδαιότητα Σχηματισμού Ομάδων

1. Καινοτομία / Δημιουργικότητα
2. Ορθολογικότερη λήψη αποφάσεων,
3. Αφοσίωση / Δέσμευση στην υλοποίηση των αποφάσεων,
4. Αλληλεπίδραση
5. Συνεκτικότητα

Αποτελεσματικότητα Ομάδας / Συλλογική Αποτελεσματικότητα

«Κοινές πεποιθήσεις των μελών της ομάδας σχετικά με τις ικανότητές της ομάδας να ενεργοποιήσει τα κίνητρα, τους γνωστικούς της πόρους και τα σχέδια δράσης που απαιτούνται για την επίτευξη συγκεκριμένων επιπέδων απόδοσης πάνω σε μια συγκεκριμένη εργασία.»

Άρα

Η συλλογική αποτελεσματικότητα επηρεάζει:

1. τη φύση της εργασίας που τα άτομα επιλέγουν να κάνουν ως ομάδα,
2. το ποσοστό προσπάθειας που θα καταβάλουν για να πετύχουν τους στόχους που έχουν ορίσει και
3. την επιμονή τους, όταν οι προσπάθειες της ομάδας αδυνατούν να παράγουν αποτελέσματα.

Συλλογική Αποτελεσματικότητα και Δυναμική των Ομάδων Ερευνητικά Αποτελέσματα

- Η δυναμική των ομάδων δεν μπορεί να αποδοθεί μόνο στη συλλογική αποτελεσματικότητα . Αντίθετα, η συλλογική αποτελεσματικότητα αποτελεί απλώς ένα μέρος της δυναμικής των ομάδων.

Σύνδεση της αποτελεσματικότητας με τη δυναμική των ομάδων γίνεται μέσω

1. της ομαδικής απόδοσης ,
 2. της εκπλήρωσης ομαδικών – οργανωσιακών στόχων
 3. των διαδικασιών που χρησιμοποιούνται για να εκπληρωθούν οι στόχοι.
- Έχει διαπιστωθεί η ύπαρξη μιας κυκλικής διαδικασίας κατά την οποία, η αντίληψη της ομάδας για την αποτελεσματικότητά της επηρεάζεται από την επίδοση στα καθήκοντα, γενικά της ομάδας και ειδικά του κάθε ατόμου και επίσης η επίδοση αυτή με τη σειρά της ανατροφοδοτεί την αντίληψη της ομάδας για την αποτελεσματικότητά της (θετικά ή αρνητικά).

Αυτό- αποτελεσματικότητα και Δυναμική των Ομάδων

Ερευνητικά Αποτελέσματα

Τα άτομα με υψηλή αίσθηση αυτό- αποτελεσματικότητας:

1. Έχουν περισσότερη εμπιστοσύνη στην επιτυχή πραγματοποίηση των καθηκόντων τους και είναι περισσότερο πιθανό να εμπλακούν στην ομαδική εργασία αυξάνοντας τη δυναμική της ομάδας της οποίας αποτελούν μέλη.
2. Θέτουν περισσότερες ερωτήσεις και προσφέρουν περισσότερες πληροφορίες, διότι θεωρούν ότι η θέση τους είναι σημαντική για την ομάδα
3. Θεωρούν ότι οι οργανωσιακοί στόχοι που τους ανατέθηκαν είναι κατάλληλοι για την ομάδα τους, στοιχείο που βοηθά τα άλλα μέλη να εκφράσουν τις απόψεις τους

Ερευνητικά Αποτελέσματα (2)

4. Έχουν περισσότερες θετικές κοινωνικές σχέσεις με άλλα μέλη της ομάδας και με τους επιβλέποντες της ομάδας. Αυτές οι θετικές κοινωνικές σχέσεις με τη σειρά τους ενδυναμώνουν τη διακίνηση ιδεών που σχετίζονται με τη επίλυση οργανωσιακών προβλημάτων και την επίτευξη οργανωσιακών στόχων.
5. Ομάδες με υψηλή αυτό – αποτελεσματικότητα βελτίωσαν την απόδοσή τους ύστερα από εργασιακές αποτυχίες, ενώ ομάδες με χαμηλή αυτό – αποτελεσματικότητα σημείωναν χαμηλή εργασιακή απόδοση ύστερα από ανάλογες εργασιακές αποτυχίες. Όμοια είναι και η αντίδραση των ατόμων με υψηλή και χαμηλή αυτό – αποτελεσματικότητα ύστερα από εργασιακές αποτυχίες.

Άλλες κατευθύνσεις της δυναμικής των ομάδων είναι:

1. Η παραγωγικότητα της ομάδας,
2. Η ικανότητα των μελών να εργαστούν ομαδικά και
3. Η δυνατότητα που δίνεται στα μέλη της ομάδας να εξελιχθούν μέσα από αυτή τόσο σε επίπεδο γνώσεων όσο και σε επίπεδο εξέλιξης (προαγωγή).

Ευχαριστώ
Για την
Προσοχή σας

Καλό Καλοκαίρι